

باسمه تعالی

جمع بندی امتحان نهایی

درس: عربی زبان قرآن ۳

رشته های ریاضی و تجربی

فهرست مطالب

- ۳..... صرف فعل متناسب با شخص انجام دهنده (ساخت فعل)
- ۵..... فعل از نظر زمان :
- ۷..... کاربرد معنایی فعل های مزید :
- ۹..... ترجمه زمان فعل (ماضی - مضارع - امر - نهی - مستقبل)
- ۱۷..... شناخت اسم های (فاعل ، مفعول ، مبالغه ، تفضیل ، مکان) و ترجمه آنها
- ۱۸ ..... قواعد پایه دوازدهم :
- ۲۴ ..... نقش دستوری کلمات :
- ۲۵..... الإعراب و التّحليل الصّرفی

صرف فعل متناسب با شخص انجام دهنده (ساخت فعل)

فعل امر	فعل مضارع	فعل ماضی	شخص	
	أ..... أَكْتُبُ	.....تُ كَتَبْتُ	أنا	«من» اول شخص مفرد متكلم وحده
ا.....هـ اُكْتُبْ / شاهِدْ	تَ.....هـ تَكْتُبُ	.....تَ كَتَبْتَ	أنتَ يا سَعِيدُ!	«تو» دوم شخص مفرد مذکر المُخاطَب
ا.....ي اُكْتُبِي / شاهِدِي	تَ.....يَنَ تَكْتُبِينَ	.....تِ كَتَبْتِ	أنتِ يا فاطمةُ!	«تو» دوم شخص مفرد مؤنث المُخاطَبة
	يَ.....هـ يَكْتُبُ	.....	هُوَ هذا الطالب الَّذِي / مَنْ	«او» سوم شخص مفرد مذکر الغائب
	تَ.....هـ تَكْتُبُ	.....تُ	هِيَ هذه الطالبة الَّتِي	«او» سوم شخص مفرد مؤنث الغائبة
	نَ.....هـ	.....نا	نَحْنُ	«ما» اول شخص جمع متكلم مع الغير
ا.....ا اُكْتُبَا / شاهِدَا	تَ.....انِ	.....تُما	أنتُما يا سَعِيدُ وَحَمِيدُ! يا أَيُّها الطالبانِ!	شما دو پسر دوم شخص مثنی مذکر المُخاطَبانِ
ا.....ا اُكْتُبَا / شاهِدَا	تَ.....انِ	.....تُما	أنتُما يا فاطمةُ وَرَينَبُ! يا أَيُّها الطالبتانِ!	شما دو دختر دوم شخص مثنی مؤنث المُخاطَبتانِ

ا.....وا اُكْتُبُوا / شاهِدُوا	تَ.....ونَ تَكْتُبُونَ	.....تُمْ	أَنْتُمْ يا سَعِيدُ وَعَلِيُّ وَحَمِيدُ! يا أَيُّهَا الطُّلَّابُ	شما چند پسر دوم شخص جمع مذکر المُخاطَبُونَ
ا.....نَ اُكْتُبْنَ / شاهِدْنَ	تَ.....نَ تَكْتُبْنَ	.....تُنَّ	أَنْتُنَّ يا فاطمةُ ومريمُ وزینبُ! يا أَيُّهَا الطَّالِبَاتُ!	شما چند دختر دوم شخص جمع مونث المُخاطَبَاتُ
	يَ.....انِ يَكْتُبَانِ	ا..... كُتِبَا	هُمَا سَعِيدُ وَحَمِيدُ هذانِ الطَّالِبَانِ	ایشان دو پسر سوم شخص مثنی مذکر الغائبانِ
	تَ.....انِ تَكْتُبَانِ	تَا..... كُتِبَتَا	هُمَا فاطمةُ ومريمُ هاتانِ الطَّالِبَتَانِ	ایشان دو دختر سوم شخص مثنی مونث الغائبانِ
	يَ.....ونَ يَكْتُبُونَ	وا..... كُتِبُوا	هُم سَعِيدُ وَحَمِيدُ وَعَلِيُّ هؤلاءِ الطُّلَّابِ	ایشان چند پسر سوم شخص جمع مذکر الغائبُونَ
	يَ.....نَ يَكْتُبْنَ	نَ..... كُتِبْنَ	هُنَّ فاطمةُ ومريمُ وزینبُ هؤلاءِ الطَّالِبَاتِ	ایشان چند دختر سوم شخص جمع مونث الغائبَاتُ

۱. أنا.....مَلابِسي. غَسَلْتُ غَسَلْتَ
۲. أ أنتَ .....الْعَلَم؟ رَفَعْتُ رَفَعْتَ
۳. أنتِ .....صَدِيقَتِكَ. ذَكَرْتُ ذَكَرْتِ
۴. أ أنتَ .....هَدَيْتِكَ؟ أَخَذْتُ أَخَذْتِ
۵. كَم تَفَاحَةً أَكَلْتِ؟ .....تُفَاحَتَيْنِ. أَكَلْتُ أَكَلْتِ

۱. الْمُعَلِّمُ ..... صَفَّهُ. □ دَخَلَ □ دَخَلْتُ □
۲. الطِّفْلَةُ ..... مَعَ صَدِيقَاتِهَا. □ لَعِبَتْ □ لَعِبْتُ □
۳. أَنَا ..... الْمَحْصُولَ. □ حَصَدَ □ حَصَدْتُ □
۴. أَنْتَ ..... الشَّجَرَةَ. □ صَعَدَ □ صَعِدْتُ □
۵. أ أَنْتِ ..... جَوَالَكَ؟ □ وَجَدْتُ □ وَجَدْتِ □

- دَفَعَ: پرداخت ← هُنَّ دَفَعْنَ: _____
- عَلِمَ: دانست ← الطَّالِبَاتُ مَا عَلِمْنَ: _____
- قَذَفَ: انداخت ← أَنْتُمْ قَذَفْتُمْ: _____
- نَظَرَ: نگاه کرد ← هُمْ مَا نَظَرُوا: _____
- قَطَعَ: بُرِيد ← أَنْتُمْ مَا قَطَعْتُمْ: _____
- مَا ضَرَبَ: نزد ← هُمَا مَا ضَرَبْتَا: _____
- هَرَبَ: فرار کرد ← الْوَلَدَانِ هَرَبَا: _____
- سَلِمَ: سالم ماند ← هُنَّ سَلِمْنَ: _____
- وَقَعَ: افتاد ← الطِّفْلَةُ وَقَعَتْ: _____
- نَصَرَ: یاری کرد ← الرَّجَالُ مَا نَصَرُوا: _____
- عَبَرَ: عبور کرد ← أَنْتُنَّ عَبَرْتُنَّ: _____
- ذَكَرَ: یاد کرد ← الْبَنَاتُ ذَكَرْتَا: _____

فعل از نظر زمان :

۱- فعل ماضی : در گذشته انجام شده است.

الف) مصدر + ت : رَجَعَ ، خَرَجَ ، نَصَرَ

ب) مصدر + ت : رَجَعْتَ

ج) مصدر + ت ، ت ، ت ، نا ، ثَمَّ ، تَنْ (ضمیرهای مخصوص ماضی)

د) مصدر + ضمیرهای مشترک بین ماضی و امر (ا، وا، ن)

كَتَبَا (نوشتند)	كَتَبْنَا (نوشتند)	كَتَبْتِ (نوشتند)
اُكْتُبَا (بنویسید)	اُكْتُبُوا (بنویسید)	اُكْتُبِي (بنویسید)

فعل های بد اخلاق : دَعَا ، صَلَّى ، هَدَى ، تَلَا

۲- **فعل مضارع** : در زمان حال انجام می شود .

يَرْجِعُ ، يَنْصُرُ ، يَفْتَحُ ، يَعْلَمُ ، يَهْرُبُ
يَرْجِعَانِ ، يَنْصُرَانِ ، يَفْتَحُونَ ، تَعْلَمِينَ ،
يَهْرَبْنَ
فعل های بد اخلاق مضارع : يَهْدِي ،
يَدْعُو ، يَنْسَى

الف) حرف مضارعة : أ ، ت ، ي ، ن
ب) مصدر :
ج) ضمير : (ا ، و ، ي ، ن)
د) علامت : ء ، ن

از چهار جزء ساخته می شود :

۳- **فعل امر** : به انجام گاری دستور می دهد :

من	أنا لا أَكْتُبُ (باید بنویسم)	ما	نَحْنُ لِنَكْتُبُ (باید بنویسیم)
تو	أَنْتَ أَكْتُبُ (بنویس) أَنْتِ أَكْتُبِي (بنویس)	شما	أَنْتُمْ أَكْتُبُوا (بنویسید) أَنْتُنَّ أَكْتُبْنَ (بنویسید)
او	هُوَ لِيَكْتُبُ (باید بنویسد) هِيَ لِيَكْتُبُ (باید بنویسد)	ایشان	هُمَا لِيَكْتُبَا (باید بنویسند) هُم لِيَكْتُبُوا (باید بنویسند) هُنَّ لِيَكْتُبْنَ (باید بنویسند)

فعل های امر بد اخلاق : (صرفا جهت اطلاع) : شَاهِدْ ، أَرْسِلْ ، عَلِّمْ ، ضَعْ ، قِفْ ، قُلْ ، كُنْ ، إهْدِ ، أَدْعُ ، قِ

۴- **فعل نهی** : از انجام کاری باز می دارد :

از مضارع دوم شخص ساخته می شود :

من	أنا لا أَكْتُبُ (نباید بنویسم)	ما	نَحْنُ لَا نَكْتُبُ (نباید بنویسیم)
تو	أَنْتَ لَا تَكْتُبُ (ننویس) أَنْتِ لَا تَكْتُبِي (ننویس)	شما	أَنْتُمْ لَا تَكْتُبُوا (ننویسید) أَنْتُنَّ لَا تَكْتُبْنَ (ننویسید)
او	هُوَ لَا يَكْتُبُ (نباید بنویسد) هِيَ لَا تَكْتُبُ (نباید بنویسد)	ایشان	هُمَا لَا يَكْتُبَا (نباید بنویسند) هُم لَا يَكْتُبُوا (نباید بنویسند) هُنَّ لَا يَكْتُبْنَ (نباید بنویسند)

کاربرد معنایی فعل های مزید :

۱- **باب « افعال و تفعیل »** ، به معنای فعل یک مفعول اضافه می کنند . (بعبارت دیگر فعل ناگذر (لازم) را به فعل گذرا به مفعول (متعدی) تبدیل می کنند)

فعل از نظر مفهوم:	فعل ناگذر (لازم) : به مفعول نیاز ندارد : رَجَعَ سَعِيدٌ .
	فعل گذرا به مفعول (متعدی) : به مفعول نیاز دارد : كَتَبَ سَعِيدٌ الْوَاجِبَ .

✓ روش تشخیص فعل (لازم یا متعدی) در فارسی:

معنا ندارد : لازم ، رَجَعَ (بازگشت) ، ذَهَبَ (رفت) و ...	«چه کسی را» یا «چه چیزی را» + فعل =
معنا دارد : متعدی ، نَصَرَ (یاری کرد) ، كَتَبَ (نوشت) و ...	

باب تفعیل		باب افعال	
نَزَلَ (نازل شد)	نَزَلَ (نازل کرد)	أَخْرَجَ (خارج شد)	أَخْرَجَ (خارج کرد)
		ظَهَرَ (ظاهر شد)	.....
		نَزَلَ (نازل شد)	.....
		.....	.....

نکته ۱ : اگر فعل گذرا به مفعول (متعدی) باشد و به باب افعال یا تفعیل برود ؛ گذرا به دو مفعول می شود :

عَلِمَ (دانست) = عَلَّمَ (یاد داد) - ذَاقَ (چشید) = أذَاقَ یا ذَوَّقَ (چشانند)

نکته ۲ : به ندرت فعل به باب افعال یا تفعیل رفته اما گذرا به مفعول نشده است : آمَنَ (ایمان آورد) - أَسْرَعَ (شتافت) و .....

۲- **باب « اِنْفَعَال » حتماً و باب « اِفْتِعَال »** گاهی فعل های متعدی را به لازم ، تبدیل می کنند .

هَدَمَ (ویران کرد) = اِنهَدَمَ (ویران شد) - قَلَبَ (دگرگون کرد) = اِنقَلَبَ (دگرگون شد)

جَمَعَ (جمع کرد) = اِجْتَمَعَ (جمع شد) - .....

۳- **باب مُفاعِلَةٌ** : برای مشارکت یک جانبه

كَتَبَ (نوشت) = كَاتَبَ (با ... نامه نگاری کرد) -

۴- **باب تفاعل** : برای مشارکت دو جانبه

عَرَفَ (شناخت) = تَعَارَفَ (با یکدیگر آشنا شد) - عَاشَ (زندگی کرد) = تَعَايَشَ (با یکدیگر همزیستی کرد)

۵- **باب تفعُّلٌ** : اثر پذیری را می رساند

نَزَّلَتْهُ فَتَنَزَّلَ : آن را نازل کردم پس نازل شد . عَلَّمْتُهُ فَتَعَلَّمَ : به او یاد دادم پس یاد گرفت .

۶- **باب استفعال** : برای طلب و درخواست

غَفَرَ (آمرزید) = اِسْتَغْفَرَ (آمرزش خواست) - عَانَ (رنج برد) = اِسْتَعَانَ (کمک خواست)

ترجمه زمان فعل (ماضی - مضارع - امر - نهی - مستقبل)

الف) فعل ماضی : (۱- ماضی ساده ۲- ماضی نقلی ۳- ماضی استمراری ۴- ماضی بعید)

۱- ماضی ساده : ساختار آن در فارسی : بن ماضی + شناسه : رفتم (رفت + م)

من نوشتم : أَنَا كَتَبْتُ	ما نوشتیم : نَحْنُ كَتَبْنَا
تو نوشتی : أَنْتَ كَتَبْتَ / أَنْتِ كَتَبْتِ	شما نوشتید : أَنْتُمْ كَتَبْتُمْ / أَنْتُنَّ كَتَبْتُنَّ
او نوشت : هُوَ كَتَبَ / هِيَ كَتَبَتْ	آنها نوشتند : هُمَا كَتَبَا / هُمَا كَتَبَتَا / هُمْ كَتَبُوا / هُنَّ كَتَبْنَ

سَاعَدَ : (یاری کرد):

هُم سَاعَدُوا : ..... أَنْتُمْ سَاعَدْتُمْ : ..... هُمَا سَاعَدَا : .....

۲- ماضی نقلی : در زبان فارسی : بن فعل ماضی + ه + (ام - ای - است - ایم - اید - اند) رفته ام - رفته ای و...

در زبان عربی : قد + ماضی

من خارج شده ام : أَنَا قَدْ خَرَجْتُ . تو خارج شده ای : أَنْتَ قَدْ خَرَجْتَ / أَنْتِ قَدْ خَرَجْتِ .

نکته : ماضی ساده را به صورت نقلی هم می توان ترجمه کرد . أَنْتَ خَرَجْتَ . (تو خارج شدی / تو خارج شده ای)

۳- ماضی استمراری : استمرار در گذشته . در زبان فارسی (می + بن ماضی + شناسه) : می نوشتم ، می نوشتی

در زبان عربی : كَانَ + فعل مضارع

إِنَّ أَبَاهَا كَانَ يُحِبُّ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ . همانا پدرش بزرگی های اخلاق را دوست می داشت .

من می نوشتم : كُنْتُ أَكْتُبُ .	ما می نوشتیم : كُنَّا نَكْتُبُ
تو می نوشتی : كُنْتَ تَكْتُبُ / كُنْتِ تَكْتُبِينَ	شما می نوشتید : كُنْتُمْ تَكْتُبُونَ / كُنْتُنَّ تَكْتُبْنَ
او می نوشت : كَانَ يَكْتُبُ / كَانَتْ تَكْتُبُ	آنها می نوشتند : كَانَا يَكْتُبَانِ / كَانَتَا تَكْتُبَانِ / كَانُوا يَكْتُبُونَ / كَانْنَ يَكْتُبْنَ

ماضی استمرای به سه شکل منفی می شود .

(۱) ما + کان + فعل مضارع : ما کان الْأَطْفَالُ يَلْعَبُونَ.

(۲) کان + لا + مضارع : كَانِ الْأَطْفَالُ لَا يَلْعَبُونَ.

(۳) لم + مضارع مجزوم کان + مضارع : لَمْ يَكُنْ الْأَطْفَالُ يَلْعَبُونَ . بچه ها بازی نمی کردند .

اولئك الطّالِبُ لَمْ يَكُونُوا يَتَكَاسَلُونَ فِي آدَاءِ الْوَجِبَاتِ . آن دانش آموزان در انجام تکالیف تبلی نمی کردند .

۴- ماضی بعید : فعلی که در گذشته ی دور اتفاق افتاده است. (سال ها پیش پیر مردی آمده بود.)

در زبان فارسی : (بن ماضی + ه + بود + شناسه) : رفته بودم ، رفته بودی ، ...

در زبان عربی : (کان + فعل ماضی) ، معمولاً بین کان و فعل ماضی حرف (قد) می آید و آمدن الزامی نیست .

من نوشته ام : كُنْتُ قَدْ كَتَبْتُ / كُنْتُ كَتَبْتُ - تو نوشته ای : كُنْتَ قَدْ كَتَبْتَ / كُنْتَ كَتَبْتَ

كَانَ ابْنُ الْمُقَفَّعِ قَدْ نَقَلَ عَدَدًا مِنَ الْكُتُبِ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ: ابن مقفع تعدادی از کتاب ها را به عربی برگردانده بود.

ما + کان + ماضی : ما كَانِ اجْتَهَدَ : تلاش نکرده بود .	ماضی بعید منفی :
کان + ما + ماضی : كَانَا اجْتَهَدَا : تلاش نکرده بود .	
لم + مضارع مجزوم کان + ماضی : لَمْ يَكُنْ اجْتَهَدَ : تلاش نکرده بود .	

ب) مضارع : (۱- مضارع ساده ۲- مضارع التزامی)

فعلی که در زمان حال انجام می شود . در زبان فارسی (می + بن مضارع + شناسه)

۱- مضارع ساده / اخباری / استمراری

من می نویسم : أَنَا أَكْتُبُ	ما می نویسیم : نَحْنُ نَكْتُبُ
تو می نویسی : أَنْتَ تَكْتُبُ / أَنْتِ تَكْتُبِينَ	شما می نویسید : أَنْتُمْ تَكْتُبَانِ / أَنْتُنَّ تَكْتُبْنَ
او می نویسد : هُوَ يَكْتُبُ / هِيَ تَكْتُبُ	آنها نوشتند: هُمَا يَكْتُبَانِ / هُنَّ يَكْتُبْنَ

۲- مضارع التزامی: که وقوع فعل، همراه با شك و تردید با شرط و آرزوست. در فارسی (ب + بن مضارع + شناسه)

- فعل مضارع منصوب (أن، كى، حتى، لـ، لِكَي + فعل مضارع) (أن يَرْجِعَ (که باز گردد)
- فعل شرط: إن تَدْرُسَ تَنْجَحَ. (اگر درس بخوانی موفق می شوی.)
- امر به (لِـ) + (صیغه های اول و سوم شخص): لـ = باید + فعل مضارع التزامی: لِيَرْجِعْ (باید باز گردد)
- لا نهی + (صیغه های اول و سوم شخص مضارع): لا = نباید + فعل مضارع التزامی: لا يَرْجِعْ (نباید باز گردد)
- جمله صفت، اگر جمله اصلی هم فعل مضارع باشد.
- جمله نقش حال، اگر جمله اصلی هم فعل مضارع باشد.

شباهت: فعل ماضی و امر در صیغه های با ضمیر (وا - ا - ن):

تفاوت: **دسته اول** در باب تَفَاعُل و تَفَعَّل:

رجاءاً تَعَارَفُوا. (بایکدیگر آشنا شوید) - الطَّالِب تَعَارَفُوا. (بایکدیگر آشنا شدند)

دسته دوم در سایر باب ها: أَرْسَلُوا (ارسال کردند) - أَرْسَلُوا (ارسال کنید)

د) مستقبل: سَدَ / سَوْفَ + مضارع: سَيَرْجِعُ / سَوْفَ يَرْجِعُ (باز خواهد گشت)

در فارسی: خواه + شناسه + ماضی ساده

مستقبل منفی: لَنْ + مضارع: لَنْ يَرْجِعَ: باز نخواهد گشت

ترجمه فعل بر اساس جایگاه

۱- ترجمه فعل صفت جمله:

- ✓ ماضی + اسم نکره + مضارع (ماضی استمراری): رَأَيْتُ وَوَلَدًا يَمْشِي بِسُرْعَةٍ. پسری را دیدم (که) به سرعت راه می رفت.
- ✓ ماضی + اسم نکره + ماضی (ماضی بعید یا ماضی ساده): اِشْتَرَيْتُ كِتَابًا قَدْ رَأَيْتَهُ. کتابی را خریدم که آن را دیده بودم. (دیدم)
- ✓ مضارع + اسم نکره + مضارع (مضارع التزامی یا مضارع ساده): اَفْتَشُّ عَنْ مُعْجَمٍ يُسَاعِدُنِي. دنبال واژه نامه ای میگردم که مرا یاری کند. (یاری میکند)

۲- ترجمه فعل نقش حال جمله: مانند صفت جمله می شود.

- ✓ ماضی + اسم معرفه + مضارع (ماضی استمراری): رَأَيْتُ الْفَلَّاحَ وَهُوَ يَزْرَعُ. کشاورز را دیدم در حالیکه می کاشت. (ماضی استمراری)
- ✓ ماضی + اسم معرفه + ماضی (ماضی بعید یا ماضی ساده): رَأَيْتُ الْفَلَّاحَ وَهُوَ زَرَعَ. کشاورز را دیدم در حالیکه کاشته بود. (ماضی بعید)
- ✓ مضارع + اسم معرفه + مضارع (مضارع التزامی یا مضارع ساده)

مثال	فرمول	زمان	
ذَهَبَ: رفت - ذَهَبَتْ: رفتی	● مصدر + ضمير	ماضی ساده	۱
ما ذَهَبَ: نرفت لم يَذْهَبَ: نرفت	● ما + ماضی ● لم + مضارع	ماضی ساده منفی	
قَدْ ذَهَبَ: رفته است	● قد + ماضی	ماضی نقلی مثبت	۲
ما قَدْ ذَهَبَ: نرفته است	● ما + قد + ماضی	ماضی نقلی منفی	
كَانَ قَدْ ذَهَبَ: رفته بود	● كان + قَدْ + ماضی	ماضی بعید مثبت	۳
ما كَانَ ذَهَبَ: نرفته بود كَانَ ما ذَهَبَ: نرفته بود	● ما + كَانَ + ماضی ● كَانَ + ما + ماضی	ماضی بعید منفی	
كَانَ يَذْهَبُ: می رفت	● كَانَ + مضارع	ماضی استمراری مثبت	۴
ما كَانَ يَذْهَبُ: نمی رفت كَانَ لا يَذْهَبُ: نمی رفت	● ما + كَانَ + مضارع ● كان + لا + مضارع	ماضی استمراری منفی	
يَذْهَبَانِ: می روند	● حرف مضارعة + مصدر + ضمير	مضارع مثبت	۵
لا يَذْهَبَانِ: نمی روند	● لا + مضارع بدون تغيير در آخر	مضارع منفی	
من يَذْهَبُ إِلَى مدرسه يَنْجَحُ. هرکس به مدرسه برود موفق می شود. أريدُ أَنْ أَذْهَبَ. می خواهم که بروم. لِيَذْهَبَ. باید برود. لَيْتَ يَذْهَبُ. کاش برود.	● فعل شرط (در جملات شرطی) ● أَنْ، كَيْ، حَتَّى، لِ، لَكَيْ + مضارع ● لام امر + مضارع اول و سوم شخص ● لَيْتَ يا لَعَلَّ + فعل مضارع	مضارع التزامی	۶
إِذْهَبْ: برو	● امر دوم شخص	فعل امر	

		• امر اول و سوم شخص أنا لِأَذْهَبُ : من باید بروم هُوَ لِيَذْهَبُ : او باید برود	
۸	فعل نهی	• لا + مضارع دوم شخص • لا + مضارع اول و سوم شخص لا تَذْهَبُ : نرو أنا لا أَذْهَبُ : من نباید بروم هُوَ لا يَذْهَبُ : او نباید برود	
۹	مستقبل مثبت	• سَ، سَوْفَ + مضارع سَيَذْهَبُ / سَوْفَ يَذْهَبُ : خواهد رفت	
	مستقبل منفی	• لَنْ + مضارع لَنْ يَذْهَبُ : نخواهد رفت	
۱۰	فعل مجهول	• ماضی مجهول : فُعِلَ • مضارع مجهول : يُفْعَلُ كُتِبَ : نوشته شد يُكْتَبُ : نوشته می شود	
۱۱	قَدْ + مضارع	• قَدْ + مضارع قَدْ يَذْهَبُ : گاهی می رود / شاید برود	
۱۲	لِـ (أمر) = باید لِـ (تعلیل) = تا	• لِـ + مضارع اول و سوم شخص • لِـ + تمام ساختهای مضارع لِيَذْهَبِ الطَّالِبُ (دانش آموز باید برود) الطَّالِبِ لِيَذْهَبِ (دانش آموز باید برود) ذَهَبْتُ إِلَى السُّوقِ لِأَشْتَرِيَ المِلابِسَ . به بازار رفتم تا لباس بخرم .	

نمونه سوال :

دیماه ۱۴۰۱ : ریاضی - تجریش

ح	ترجم الأفعال التي تحتها خط:
	(۲۵) تَعَلَّمَ (یاد گرفت)
	(۱) زَجَاءَ تَعَلَّمُوا العَرَبِيَّةَ . (۲) التَّلَامِيذُ قَدْ يَتَعَلَّمُونَ اللُّغَةَ الفَرَنسِيَّةَ . (۳) الكَسْلَانُ لَمْ يَتَعَلَّمِ الدَّرْسَ .
	(۲۶) سَاعَدَ (کمک کرد)
	(۱) الطَّلَابُ سَاعَدُونِي . (۲) الأَغْنِيَاءُ لِيُسَاعِدُوا الفُقَرَاءَ . (۳) سَأَسَاعِدُ صَنَدِيقِي فِي أَدَاءِ وَاجِبَاتِهِ .
	(۲۷) كَتَبَ (نوشت)
	(۱) الأَطْفَالُ لا يَكْتُبُوا على الأشجارِ . (۲) التَّلَمِيذَاتُ كُنَّ قَدْ كَتَبْنَ دَرُوسَهُنَّ .

- ل
- تَرْجِمِ الْأَفْعَالَ وَ الْمَصْدَرِ:
- (۳۴) اسْتَغْفِرَ: آمرزشِ خواست
- (۱) اسْتَغْفِرُوا اللَّهَ جَمِيعًا:
- (۳۵) لَعِبَ: بازی کرد
- (۲) لَنْ يَسْتَغْفِرَ الْمُشْرِكُ مِنْ ذَنْبِهِ: (۳) اسْتَغْفَارُ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ مَحْمُودًا:
- (۱) لَا تَلْعَبُ تَلْمِذَةً ذَكِيَّةً فِي الصَّفِّ: (۲) كَانُوا قَدْ لَعِبُوا فِي الْحَدِيقَةِ: (۳) قَدْ يَلْعَبُ الطِّفْلُ فِي الْغُرْفَةِ:

- عَيْنِ الصَّحِيحِ:
- (۲۶) يَا أَيُّهَا الْحَارِسُ! ..... عَنِ النَّوْمِ. (امْتَنَعَ، يَمْتَنِعُ، اِمْتَنَعُ)
- (۲۷) ..... السُّيَّاحُ فِي قَاعَةِ الْمَطَارِ. (يَحْضِرُونَ، يَحْضُرُ، يَحْضِرُنَ)

شهریور ۱۴۰۱ : ریاضی - تجربی

- ترجم الكلمات التي أشير إليها بخط :
- (۲۵) اسْتَعَانَ: یاری جست (۱) «وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ» (۲) «... إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» (۳) لَا تَسْتَعِينُوا إِلَّا بِاللَّهِ.
- (۲۶) رَخَّصَ: ارزان شد (۱) الْأَدَبُ لَنْ يَرْخُصَ إِذَا كَثُرَ. (۲) أَسْعَارُ الْبَضَائِعِ كَانَتْ قَدْ رَخَّصَتْ بَعْدَ التَّخْفِيفِ.
- (۲۷) صَلَّحَ: تعمیر کرد (۱) أَنَا فِي مَوْقِفِ تَصْلِيحِ الْحَافِلَاتِ. (۲) هُوَ لَمْ يُصَلِّحْ جَرَاتِهِ. (۳) كَانُوا يُصَلِّحُونَ السَّيَّارَةَ.

ح عَيْنِ الصَّحِيحِ :

(۲۸) قَدْ ..... الطُّيُورُ إِلَى حَيْلٍ. (يَلْجَأُ ، تَلْجَأُ ، يَلْجَوُونَ)

(۲۹) الزُّمَلَاءُ ..... فِي صَالَةِ الْاِمْتِحَانِ. (حَضَرَ ، حَضَرْنَ ، حَضَرُوا)

ل تَرْجِمِ الْأَفْعَالَ :

(۳۵) كَتَمَ : پنهان كرد

(۱) صَدِيقِي الْعَزِيزِ! لَا تَكْتُمِ الْحَقِيقَةَ : (۲) إِنَّهُ مَا كَانَ قَدْ كَتَمَ مَا يَعْلَمُ : (۳) النَّاسُ لَنْ يَكْتُمُوا أَسْرَارَ حَيَاتِهِمْ :

(۳۶) تَذَكَّرَ : به یاد آورد

(۱) الْأَصْدِقَاءُ يَتَذَكَّرُونَ الْمُعَلِّمَ : (۲) الْجَدَّةُ كَانَتْ لَا تَتَذَكَّرُ وَلَدَهَا : (۳) أَيْتُهَا الطَّالِبَاتُ! تَذَكَّرْنَ الْوَاجِبَاتِ :

۰/۷۵

ترجم الأفعال :

۱۶

۱- يُعْرِفُ الْمُجْرِمَ بِسِمَاءِهِ:	۲- مَا عَرَفْنَا زَمِيلَنَا:	۳- كَانَ قَدْ عَرَفَ نَفْسَهُ:
.....	.....	.....
عرف:	عرف:	عرف:
شناخت	شناخت	شناخت

ز	ترجم الأفعال التالية:	۲
(۲۴) تَقَرَّبَ : نزدیک شد	(۱) سَيَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ. (۲) هُمْ يَتَقَرَّبُونَ إِلَى الْخَيْرَاتِ. (۳) لَنْ تَتَقَرَّبَ إِلَى الذَّنْبِ.	
(۲۵) أَرْسَلَ : فرستاد	(۱) لَا تُرْسِلْ رِسَالَةً. (۲) لَمْ يُرْسِلُوا وَاجِبَاتِهِمْ. (۳) هُوَ قَدْ أَرْسَلَ الْخَيْرَ.	
(۲۶) اِمْتَنَعَ : خودداری کرد	(۱) الطَّالِبُ كَانَ يَمْتَنِعُ عَنِ النَّوْمِ. (۲) مِنْ فَضْلِكَ، اِمْتَنِعْ عَنِ الْأَكْلِ.	

ح	عَيْنِ الصَّحِيحِ :
(۲۷) ﴿ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ ..... ﴾ (لَا يَعْلَمُونَ ، لَا تَعْلَمُونَ ، لَا تَعْلَمَنَّ)	
(۲۸) قَدْ ..... الْمُؤْمِنَاتُ رَبَّهُنَّ . (ذَكَرَتْ ، ذَكَرَ ، ذَكَرْنَ)	

ل	ترجم الأفعال:	۱/۵
(۳۵) صَنَعَ : ساخت	(۱) النَّجَّارُ لِيَصْنَعُ مِئْزَةً : (۲) يَا مُهَنْدِسُ! لَا تَصْنَعْ هَذَا الْبِنَاءَ : (۳) إِنَّهُ لَنْ يَصْنَعَ شَيْئاً :	
(۳۶) شَجَّعَ : تشويق کرد	(۱) الْوَالِدَانِ لَمْ يُشَجِّعَا الطِّفْلَ : (۲) كَانُوا قَدْ شَجَّعُوا اللَّاعِبِينَ : (۳) التَّلْمِذَاتُ يُشَجِّعْنَ فِي الصَّفِّ :	

شناخت اسم های (فاعل ، مفعول ، مبالغه ، تفضیل ، مکان) و ترجمه آنها

۱- اسم فاعل : } الف (هر اسمی بر وزن (فاعل) : کاتب، قاضی، آخر (أخِر)، ضالّ (ضالیل) (ب) مُ... / مُ... ی : مُجَاهِد ، مُدیر

ترجمه اسم فاعل : بن مضارع / اسم + } نده : الکاتب (نویسنده)
گر : العاِمِل (کارگر)
L : العالم (دانا)

نکته : اسم فاعل معمولاً با وزن های زیر جمع بسته می شود :

فُعَال : عُمَال ( ) - کُتَاب ( ) - کُفَّار ( )
فَعَلَة : طَلَبَة ( ) - خَدَمَة ( ) - وَرَثَة ( )
فُعَلَاء : شُعْرَاء ( ) - عُلَمَاء ( ) - فُضَلَاء ( )

اسم فاعل بر وزن (فاعی) جمع مکسر آن بر وزن (فُعَاة)

ناهی ( ) - قاضی ( ) - شاکِی ( ) - هاوی ( )

۲- اسم مفعول : } الف (هر اسمی بر وزن (مفعول) : مکتوب، مَهْدِيّ (مهدوی) (ب) مُ... / مُ... ا : مَقْدَس ، مُضَاف

ترجمه اسم مفعول : صفت مفعولی + شده : محتوب (نویسته شده) ، منصور (یاری شده)

نکته : جمع مکسر اسم مفعول : غالباً بر وزن (مفاعیل) است .

مَحَاصِل ( ) ، مَشَاهِر ( ) ، مَفَاهِم ( )

۳- اسم مبالغه : بر وزن (فَعَال، فَعَالَة) : عَفَّار ، عَلَامَة

ترجمه : بسیار + اسم فاعل : عَفَّار : بسیار آمرزنده - عَلَامَة : بسیار دانا

جَرَّازَة : تراکتور - سَيَّارَة : ماشین

۴- اسم تفضیل : بروزن (أفعل، فُعَلی) أَحْسَن ، كُبْرَى

نکته : اسم تفضیل (أفعل) معمولاً جمع : (أفعل) : أكابر، أعظم، أفاضل

ترجمه : أفعل + من : ... تر - أفعل + مضاف الیه : ... ترین : أكبر من : بزرگتر از - أكبر القارَات : بزرگترین قاره

۵- اسم مکان : بر وزن (مَفْعَل ، مَفْعِل ، مَفْعَلَة) : مَطْبَخ (آشپزخانه) ، مَسْجِد ، مَزْرَعَة

نکته : جمع اسم مکان بر وزن « مَفَاعِل » مزارع ، مَسَاجِد ، مَدَارِس

<p>۱/۷۵</p> <p>خرداد ۱۴۰۰</p>	<p>۹ الف) اِبْحَثْ عَنِ هَذِهِ الْأَسْمَاءِ فِي الْجُمْلِ :</p> <p>(۱) اسم الفاعل ۲: اسم المفعول ۳: اسم المبالغة ۴: اسم المكان ۵: اسم التفضيل)</p> <p>﴿ غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴾ الطَّالِبَتَانِ تَقْرَأَانِ دُرُوسَهُمَا أَكْثَرَ مِنْ صَدِيقَاتِهِمَا - اِشْتَدَّ الْإِزْدِحَامُ أَمَامَ الْمَلْعَبِ الرَّيَاضِيِّ - الطَّبَاخُ وَضَعَ الطَّعَامَ عَلَى الْمِنْضَدَةِ.</p> <p>ب) تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ:</p> <p>۱: أقرأ في حياة نابليون آراء ثلاثين كاتباً. ۲: هذا العمل أمتع من قراءة الموضوعات المتعددة.</p>
-------------------------------	---

<p>۱/۷۵</p> <p>شهریور ۱۴۰۰</p>	<p>ح الف) اِبْحَثْ عَنِ الْأَسْمَاءِ التَّالِيَةِ فِي الْجُمْلِ :</p> <p>(۲۸) اسم الفاعل ۲۹: اسم المفعول ۳۰: اسم تفضيل ۳۱: اسم المبالغة)</p> <p>كُلُّ مُسْلِمٍ حِينَمَا يَتَذَكَّرُ مَكَّةَ الْمُكْرَمَةَ يَشْتَاقُ أَنْ يَزُورَهَا - إِنَّهُ مِنْ أَعْجَبِ الْأَسْمَاكِ .</p> <p>ب) تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ:</p> <p>۳۲: قَدْ أَضَافَ الْعَقَاذُ إِلَى الْمَكْتَبَةِ الْعَرَبِيَّةِ أَكْثَرَ مِنْ مِئَةِ كِتَابٍ. ۳۳: شَاهَدُوا أَصْنَافَهُمْ مُكْسَّرَةً.</p>
--------------------------------	--

قواعد پایه دوازدهم :

درس اول : حروف مشبهة بالفعل

حرف مشبهه	معنی
۱- إِنَّ	همانا ، بدرستی که ، قطعاً ، یقیناً ، بی شک
۲- أَنْ	که
۳- لَكِنَّ	اما ، ولی
۴- لَيْتَ	کاش
۵- لَعَلَّ	شاید ، امید است
۶- كَأَنَّ	مانند ، گویا

✓ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾

✓ « إِنَّ الصَّادِقَ لَا يَنْدَمُ . »

✓ « إِنَّ الْكُتُبَ طَعَامُ الْفِكْرِ »

✓ هَلْ تَعْتَقِدُ أَنَّ التَّدِينُ فِطْرِي .

✓ كَانَ سَعِيداً أَسَدُ ( )

✓ ﴿...إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾

✓ لَعَلَّ فَرِيقُنَا يَنْجَحُ فِي الْمُبَارَاةِ . (امید است / شاید)

✓ لَيْتَ صَدِيقِي يَنْجَحُ .

ترجمه فعل بعد از لیت و لعلّ

لعلّ + ... = فعل مضارع = فعل مضارع بصورت التزامی ترجمه می شود : لعلّ حمیداً یسافرُ .

لیت + ... = فعل ماضی = فعل ماضی به صورت ماضی استمراری / بعید ترجمه می شود :

لیت سعیداً کتَبَ دَرَسَهُ . (کاش سعید درسش را می نوشت / نوشته بود .)

نکته : اسم حروف مشبهة بالفعل : (برای رشته انسانی)

۱- یک اسم است . إِنَّ الْجَوَّ بَارِدٌ . ۲- یک ضمیر متّصل است . إِنَّكَ لَا تَقْبَلُ .

« لا نفی جنس »

لا + جمله اسمیّة = لا طَالِبَ فِي الصَّفِّ . « هیچ دانش آموزی در کلاس نیست . »

فرمول : لا + اسم جنس ، نکره ی مفرد مَفْتُوح

سوال : (لا ..... فِي الْبَيْتِ .) (الرَّجُلُ - رَجُلَيْنِ - رَجُلٌ - رَجُلًا - رَجُلَ)

۱- نفی مضارع : لَا يَذْهَبُ

انواع « لا » : ۲- نهی : لَا تَذْهَبُ

۳- نفی جنس : لَا طَالِبَ فِي الصَّفِّ .

درس دوم حال : (قید کیفیت) : اسم یا جمله ای است که کیفیت اسم قبل از خود را در هنگام انجام فعل بیان می کند .

جَلَسَ أَعْضَاءُ الْأُسْرَةِ أَمَامَ التَّلْفَازِ مُشْتَاقِينَ . ﴿ أَيْحَسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴾

مرجع حال : باید معرفه باشد (معرف بال ، علم ، معرف بالإضافة ، ضمیر در فعل ، اسم اشاره)

انواع نقش حال: (مفرد - جمله)

حال مفرد : اسم ، نکره ی ، منصوب ، مشتق وصفی . « **الگو** : $\frac{\text{مرجع حال}}{\text{اسم معرفه}} + \frac{\text{نقش حال مفرد}}{\text{اسم مفرد نکره}}$ »

نکره: بدون (ال) و غیر علم - رَجَعَ سَعِيدٌ إِلَى الْبَيْتِ مُسْرِعًا .

منصوب : مُسْرِعًا ، مُسْرِعِينَ ، مُسْرِعِينَ ، مُسْرِعَاتٍ

مشتق وصفی : اسم فاعل ، اسم مفعول ، اسم مبالغه ، صفت مشبیه (فعل ، فعل و...)

ضاحكاً ، مُسْرِعًا ، مَسْرُورًا ، مُسْتَضْعَفًا ، صَبُورًا ، دُؤُوبًا ، كَرِيمًا ، فَرِحًا ، قَلِقًا ، غَضْبَانَ ، ...

تفاوت حال مفرد با صفت :

رَأَيْتُ طِفْلاً بَاكِيًا . رَأَيْتُ الطَّنْفَلَ الْبَاكِي . الگوی ترکیب وصفی : ..... و .....

رَأَيْتُ الطَّنْفَلَ بَاكِيًا . الگوی نقش حال و مرجع آن : مرجع معرفه + حال نکره

جمله حالیّه : جمله ای (اسمیّه یا فعلیّه) بعد از یک اسم معرفه .

جَلَسَ أَعْضَاءُ الْأُسْرَةِ وَهُمْ يُشَاهِدُونَ الْحَجَّاجَ . - رَأَيْتُ الطَّنْفَلَ يَضْحَكُ فِي الصَّفِّ .

فرمول های جمله حالیّه :

۱- جمله اصلی + اسم معرفه + فعل مضارع

۲- جمله اصلی + اسم معرفه + وَ + جمله اسمیّه (اسم / ضمیر + خبر)

جاء الأنبياء يُشرون القوم . رأيت سعيداً وهو مسرورٌ .

رأيت سعيداً وهو يضحك .

تفاوت جمله وصفیه با جمله حالیه :

رَأَيْتُ الطِّفْلَ يَضْحَكُ فِي الصَّفِّ .

رَأَيْتُ طِفْلاً يَضْحَكُ فِي الصَّفِّ .

ترجمه : حال مفرد معادل : قید حالت فارسی

حال مفرد (به مفرد یا جمع)؛ بصورت معرفه و مفرد می آید و با پیشوند (با) یا (ان) یا صفت فاعلی یا مفعولی می آید .
« رَأَيْتُ الطِّفْلَ ضَاحِكاً . » طفل را (خندان / با خنده) دیدم .

ترجمه جمله حالیه :

الف) در ابتدای جمله حالیه (در حالیکه / که) می آوریم .

ب) فعل جمله حالیه با کمک فعل قبل از آن ترجمه می کنیم به روش زیر :

ماضی + مضارع = ماضی استمراری « رَجَعَ الطَّالِبُ وَهُوَ يَنْجَحُ . »

ماضی + ماضی = ماضی بعید / ساده « رَجَعَ الطَّالِبُ وَقَدْ نَجَحَ . »

مضارع + مضارع = مضارع التزامی / ساده « يَرْجِعُ الطَّالِبُ يَنْجَحُ . »

درس سوم : اسلوب استثناء: بوسیله آن شخصی یا چیزی را از مجموعه قبل از آن جدا می کنیم .

حَضَرَ التَّلَامِيذُ فِي صَالَةِ الْإِمْتِحَانِ إِلَّا حَامِداً .

ارکان استثناء: مستثنی منه + ادات استثناء + مستثنی

الف) مستثنی منه : مجموعه ای است کلی (افراد یا اشیاء) که مستثنی را از آن جدا می کنیم و قبل از (إلا) می آید .

نکته : مستثنی منه یا باید جمع باشد (سالم / مکسر) یا اسمی مفرد که معنای جمع داشته باشد :

رَجَعَ الطَّلَابُ مِنَ الْمَدْرَسَةِ إِلَّا سَعِيداً - لَيْسَ لِهَذِهِ الطَّالِبَةِ هَدَفٌ إِلَّا النَّجَاحَ .

ب) ادات استثناء (إلا) ، غیر عامل است به معنای (جز ، بجز ، مگر)

(إلا) + فعل مضارع : مضارع التزامی منفی عَلَيكَ الْأَتَكْذِبُ (عَلَيْكَ أَنْ لَا تَكْذِبَ)

نکته مهم: همیشه دو کلمه شبیه بهم یا هم ریشه در یک جمله، نشانه مفعول مطلق نیست!

أَنعمَ اللهُ على عباده نِعماً كَثيرةً. - كانَ صَبْرُ المؤمنِ صَبْرَ المتوكِّلينَ.

انواع مفعول مطلق: (تاکیدی - نوعی)

مفعول مطلق تاکیدی: (فعل جمله + ... + مصدر . / + جازو مجرور)

أذكروا الله ذكراً. - نَزَلَ اللهُ القرآنَ تنزيلاً لِهَدَايةِ البَشَرِ.

مفعول مطلق نوعی (بیانی): (فعل جمله + ... + مصدر + مضاف الیه / صفت مفرد یا جمله)

﴿يا أيها الذين آمنوا قولوا قولاً سديداً﴾ - البَخيلُ يَعيشُ في الدُّنيا عيشَ الفقراءِ . - أنتَ تتلو القرآنَ تلاوةً تُؤثِّرُ في قلوبنا.

ترجمه مفعول مطلق:

الف: ترجمه مفعول مطلق تاکیدی: به جای مصدر، قید تاکیدی (حتماً، بی شک، یقیناً، بی تردید و...)

﴿كَلَّمَ اللهُ موسى تكليماً﴾

ب) ترجمه مفعول مطلق نوعی (بیانی)

۱) اگر مصدر منصوب همراه مضاف الیه آمده باشد: معادل قید هایی مانند: همچون، مثل، مانند و...

لا تَعش في الدنيا عيشَ البُخلاءِ .

يعيشُ البَخيلُ عيشَ الفقراءِ .

۲) اگر بعد از آن صفت مفرد بیاید: مفعول مطلق را کنار گذاشته و صفت را بصورت قید ترجمه می کنیم.

﴿اصبر صبراً جميلاً﴾

۳) اگر مفعول مطلق با جمله وصفیه همراه باشد؛ به جای مفعول مطلق در فارسی از کلمات « به گونه ای، به شکلی و...»

استفاده می کنیم. قرأتُ القرآنِ قِراءةً أثَّرتُ في قلبي .

۱/۲۵	ی	میز فی عبارات
شماره ۱۴۰۰		(۳۵: المفعول المطلق - ۳۶: نوع المفعول المطلق - ۳۷: الحال - ۳۸: المستثنى - ۳۹: المستثنى منه)
		لا تَعَلَّمُ زَميلاتي اللُّغةَ الفَرَنسيَّةَ إِلاَّ عَطِيَّةً - جَلَسَ هِشامُ عَلَيهِ جُلوسُ الأَمراءِ - الطَّالِبَتانِ تَقْرانِ دُرُوسَهُما مُجدَّتَينِ.

نقش دستوری کلمات :

برای فهمیدن نقش دستوری کلمات باید به روش زیر عمل کرد

نقش ها دو دسته اند : نقش های اصلی - نقش های فرعی

برای تعیین نقش های اصلی :

گام اول : تعیین نوع جمله (اسمیه یا فعلیه)

گام دوم ۱ : نقش های اصلی در جمله اسمیه : مبتدا + خبر

مبتدا: اسمی در ابتدای جمله ، مرفوع است (آخر آن معمولاً « ؤ ، ان ، ون » دارد)

خبر : بعد از مبتدا می آید و کامل کننده ی معنای جمله است (اسم ، جمله فعلیه ، جارّ و مجرور است)

(الْمُؤْمِنُ صَادِقٌ .) - (الْكِتَابُ يُرْشِدُكَ إِلَى النَّجَاحِ .) - (النَّجَاةُ فِي الصِّدْقِ .)

گاهی جای مبتدا و خبر با هم عوض می شود : للكلامِ آدابٌ كثيرةٌ . (برای رشته انسانی فقط)

گام دوم ۲ : جمله فعلیه :

فاعل : انجام دهنده فعل ، بعد از فعل می آید و مرفوع است (آخر آن معمولاً « ؤ ، ان ، ون » دارد) : (ذَابَ النَّحَاسُ .)

روش فارسی : چه کسی / چه چیزی + فعل = فاعل - رَجَعَ سَعِيدٌ .

مفعول : فعل بر روی آن انجام می شود ، بعد از فعل و فاعل و منصوب است (آخر آن معمولاً « ؤ ، ان ، ون » دارد) : يَحْفَظُ الشُّرْطِيُّ الْأَمْنَ .

روش فارسی : چه کسی را / چه چیزی را + فعل = مفعول يُرْسِلُ الْغُرَابُ أَخْبَارَ الْغَابَةِ .

نائب فاعل : بعد از فعل مجهول می آید و مرفوع است (همان مفعول جمله معلوم است) : كُتِبَتِ الرَّسَالَةُ . (برای رشته انسانی)

برای تعیین نقش های فرعی : (صفت ، مضاف الیه ، مجرور به حرف جرّ)

(الف) موصوف + صفت (صفت از لحاظ اعراب ، جنس ، عدد و نوع پیرو موصوف است) : الْحَيَوَانُ الْمُفْتَرِسُ - مُحَافَظَةٌ جَمِيلَةٌ

ب) مضاف + مضاف الیه (مضاف الیه مجرور است ، معمولاً آخر آن « - ، - ، - ، یَن ، یَن » دارد .) : طَلَّابُ الْجَامِعَةِ - کتابک
 ج) جاز + اسم مجرور : (حرف جرّ : فی ، إلی ، مِن ، بِ ، عَلی ، مِن ، کَ ، لِ ، عَن ، حَتَّى) : أَخَذَ السَّيَّارَةَ إِلَى الْمَوْقِفِ .

۱۲	عَيْنِ الْمَحَلِّ الإِعْرَابِي لِلْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ:
فرداد ۱۴۰۰	(الف) الأَثَارُ الْقَدِيمَةُ تُوكِّدُ اهْتِمَامَ الْإِنْسَانِ بِالذِّينِ. (ب) الْحَاجُّ اسْتَلَمَ الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ بِالْكَعْبَةِ الشَّرِيفَةِ.

ک	عَيْنِ الْمَحَلِّ الإِعْرَابِي لِلْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ:
شهریور ۱۴۰۰	(۴۰) أضعفُ النَّاسِ مَنْ ضَعُفَ عَن كِتْمَانِ سِرِّهِ. (۴۱) يَرَى الطَّائِرُ الذَّكِيَّ حَيَوَانًا مُفْتَرِسًا.

الإعراب و التّحليل الصّرفي

الإعراب : بیان نقش و علامت کلمه در جمله است . **التّحليل الصّرفي** : بیان ویژگی های ذاتی یکه کلمه بدون توجه به نقش آن در جمله است .

التّحليل الصّرفي :

الف) اسم

(۱) عدد اسم (مفرد ، مثنی ، جمع)

مفرد : کتاب ، تلمیذ

مثنی : مفرد+ ان / تان / حین / تین : تلمیذان / تلمیذتان / تلمیذین / تلمیذتین

جمع مذکر سالم : مفرد + ون / ین : مؤمنون / مؤمنین

جمع مکسر : کُتّاب (کاتب) - شعراء (شاعر) - علماء (عالِم) - أفاضل (أفضّل) - مزارع (مزرعة) - محاصيل (محصول) و ...

(۲) جنس اسم

مذکر : علامت مونث ندارد : رَجُل / كِتَاب

مؤنث : مذکر + ة / ة / ات : شَجَرَة / مَدْرَسَة / طالبات

مؤنث معنوی : علامت مؤنث ندارد اما مؤنث حساب می شود : أم ، مَرِيَم ، بنت (برای رشته انسانی)

(۳) معرفه - نکره

معرفه (شناخته شده) : اسم «ال» دار ، اسم عَلَم «خاص» : السائح ، سَعِيد

نکره (ناشناس): سائِحُ (گردشگری)

۴) نوعیة اسم (فاعل، مفعول، مبالغه، مکان، تفضیل)

سائِح، مُؤْمِن، مَحْصُول، مَقْدَس، أَقَارَة، مَرْزَعَة، أَفْضَل

۵) معرب - مبنی (ویژه رشته انسانی)

ب) فعل

۱) زمان فعل (ماضی، مضارع، مستقبل، امر، نهی)

ماضی: رَجَعَ، رَجَعْتُ، رَجَعُوا، أَرْسَلُوا، تَكَلَّمَ، تَرَكَ، دَعَا، هَدَى

مضارع: يَرْجِعُ، يَرْجِعَانِ، يَرْجِعُونَ، يَهْدِي، يَنْسَى

امر: اُكْتُبْ، شَاهِدُوا، أَرْسِلُوا، خُذْ، قُلْ، اِهْدِ

نهی: لَا تَكْتُبْ، لَا تَنْسَ، لَا يَهْدِ

مستقبل: سَيَعْرِفُ، سَوْفَ يَعْرِفُ

۲) ساخت فعل (متكلم، مخاطب، غائب)

۳) وزن الفعل و مادته:

إِحْتَرَمَ (إِفْتَعَلَ) از «حَرَمَ» - اسْتَغْفَرَ (اسْتَفْعَلَ) از «غَفَرَ»

۴) لازم - متعدی (ویژه رشته انسانی)

لازم: مفعول نمی خواهد: ذاب، إنهدم (ویران شد)، اجتمع (جمع شد)

متعدی: مفعول می خواهد: كتَبَ، أَرْسَلَ، عَلَّمَ

۵) معلوم - مجهول

مجهول: ماضی (فُعِلَ) - مضارع (يُفْعَلُ): كُتِبَ - يُكْتَبُ / قِيلَ (گفته شد) - يُصَادُ (شکار می شود)

<p>٥/٠</p> <p>شعبان ١٤٠٠</p>	<p>ن عَيْنِ الصَّحِيحِ فِي التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ وَ الْمَحَلِّ الإِعْرَابِيِّ:</p> <p>« الْحِكْمَةُ لَا تَعْمُرُ فِي قَلْبِ الْمُتَكَبِّرِ الْجَبَّارِ. »</p> <p>(٥٠) لَا تَعْمُرُ :</p> <p>١: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مُفْرَدٌ، مُؤنَّثٌ، غَائِبٌ، مَعْلُومٌ/خَبْرٌ</p> <p>٢: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مُفْرَدٌ، مُذَكَّرٌ، مُخَاطَبٌ/فِعْلٌ وَ فَاعِلٌ</p> <p>(٥١) الْجَبَّارُ :</p> <p>١: إِسْمٌ، مُفْرَدٌ، مُذَكَّرٌ، مُعْرَفٌ بِأَلٍ/مُضَافٌ إِلَيْهِ</p> <p>٢: إِسْمٌ، مُفْرَدٌ، مُذَكَّرٌ، مُعْرَفٌ بِأَلٍ، إِسْمٌ مِبَالِغَةٌ /صِفَةٌ</p>
------------------------------	--

<p>٥/٠</p> <p>خرداد ١٤٠٠</p>	<p>١٥ عَيْنِ الصَّحِيحِ فِي التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ وَ الْمَحَلِّ الإِعْرَابِيِّ:</p> <p>طَلَبُ الْحَاجَةِ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهَا أَشَدُّ مِنْ الْمَوْتِ.</p> <p>الف) الْحَاجَةُ :</p> <p>١: إِسْمٌ فَاعِلٌ، مُفْرَدٌ، مُؤنَّثٌ، مُعْرَفٌ بِالْعَلْمِيَّةِ / فَاعِلٌ</p> <p>٢: إِسْمٌ، مُفْرَدٌ، مُؤنَّثٌ، مُعْرَفٌ بِأَلٍ / مُضَافٌ إِلَيْهِ</p> <p>ب) أَشَدُّ:</p> <p>١: إِسْمٌ تَفْضِيلٌ، مُفْرَدٌ، مُذَكَّرٌ / خَبْرٌ</p> <p>٢: مُصَدَّرٌ، مُفْرَدٌ، مُذَكَّرٌ / صِفَةٌ</p>
------------------------------	--